

Список використаних джерел:

1. Ткаченко В. Г. Некоторые положения сущности и содержания экономической безопасности государства. *Экономист*. 2008. № 9. С. 9–11.
2. Третяк В. В., Гордієнко Т. М. Економічна безпека: сутність та умови формування. *Економіка та держава*. 2010. № 1. С. 6–8.
3. Вереша Р. В. Ризик-менеджмент у системі економічної безпеки України. Законодавче забезпечення діяльності Бюро економічної безпеки України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків–Київ, 17 трав. 2021 р.); [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Харків–Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 86–88.
4. Козак Л. С., Федорук О. В. Тенденції розвитку й ефективність забезпечення європейської економічної безпеки в умовах глобалізації економіки. *Управління проектами, системний аналіз і логістика: наук. журнал. Технічна серія*. 2012. Вип. 10. С. 505–512.
5. Мельник В. Бюро економічної безпеки України аналізує шляхи для запуску економіки в регіонах. Інформаційний ресурс. Режим доступу: <https://agravery.com/uk>
6. Калініна І. В., Силенко Н. Г. Правоохоронна діяльність Бюро економічної безпеки України. Законодавче забезпечення діяльності Бюро економічної безпеки України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків–Київ, 17 трав. 2021 р.); [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Харків–Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 51–53.

Ключові слова: економічна безпека, контроль, сфера господарювання, ризик-орієнтований підхід, тінізація економіки, чинне законодавство.

Key words: economic security, control, sphere of management, risk-oriented approach, shadowing of the economy, current legislation.

КВАСНИЦЬКА ОЛЬГА ОЛЕКСІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри господарського права та процесу,
кандидат юридичних наук, доцент*

ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ВІД НАСЛІДКІВ ВІЙНИ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ МІСТОБУДІВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

За три місяці російсько-української війни в Україні знищено сотні тисяч об'єктів житлової інфраструктури, майже кожна територія України зазнає руйнації, зруйновані цілі міста, села. Люди втрачають житло, суб'єкти господарювання – бізнес, міста – інфраструктуру, держава несе збитки та намагається в умовах воєнного часу напрацювати план заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України.

Указом Президента № 266/2022 від 21.04.2022 року «Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни» вже створено

Національну раду з відновлення України та окреслені завдання, серед яких:

- відновлення і розбудова транспортної, медичної, соціальної, комунальної, виробничої інфраструктури та житла, інфраструктури енергетики, зв'язку, військової інфраструктури і військово-промислового комплексу, структурна модернізація та перезапуск економіки, заходи з подолання безробіття, підтримка сімей з дітьми, вразливих верств населення, осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах внаслідок війни, відновлення та збереження об'єктів культурної спадщини;

- визначення та напрацювання пропозицій щодо пріоритетних реформ, прийняття та реалізація яких є необхідними у воєнний і післявоєнний періоди;

- підготовка стратегічних ініціатив, проектів нормативно-правових актів, прийняття і реалізація яких є необхідними для ефективної роботи та відновлення України у воєнний і післявоєнний періоди [1].

Отже, відновлення зруйнованих територій України потребує дієвого реформування у сфері містобудівного законодавства, а б навіть сказала переосмислення категорій, понять, однастайності позицій з приводу використання та їх співвідношення, оптимізації містобудівних документів, лібералізації будівельної діяльності, прозорих процедур при реновації об'єктів культурної спадщини та персональної відповідальності всіх учасників містобудівних відносин з напрацювання єдиних принципів планування і забудови територій з врахуванням досвіду найкращих європейських практик. Такі завдання викликані не тільки війною в Україні та необхідністю відбудови зруйнованих територій, а й потребою нормативно-правового наближення України до актів права ЄС в рамках євроінтеграції та отримання статусу кандидата на вступ до ЄС, що дозволить Україні мати доступ до фінансових програм та фінансових ресурсів Європейського Союзу для післявоєнної відбудови.

Між тим, на сьогодні нам бракує системної роботи у напрямку реформування містобудівного законодавства, хоча є певні дерегуляційні процеси, між тим хаотичні зміни до законодавства, які з одного боку усувають певні проблемні аспекти врегулювання складного будівельного процесу, а з іншого боку породжують нові, що вимагає пошуків нових рішень та нових змін.

Так, 15 травня 2022 року Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо першочергових заходів реформування сфери містобудування», яким запроваджено новий вид програмного документу – «Програма комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини)». Дана програма не відноситься до містобудівної документації, однак має ознаки програмного документу в рамках статті 11 Господарського Кодексу України, набуває специфічних рис за рахунок обов'язковості внесення до Реєстру будівельної діяльності та імперативної вимоги врахування її змісту при розробленні та внесенні змін до містобудівної документації на місцевому рівні.

Поряд з цим, до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» вносяться зміни якими запроваджуються:

- нормативні процедури розміщення тимчасових споруд та їх комплексів, призначених для тимчасового проживання та обслуговування населення, які не відносяться до об'єктів будівництва, та зведення яких можливе за наявності схеми розміщення тимчасових споруд без проведення експертизи, стратегічної екологічної оцінки та без розгляду на архітектурно-містобудівній раді, і громадського обговорення;

- особливі умови встановлення та зміни цільового призначення земельних ділянок державної та комунальної власності) які допускають можливість в окремих випадках не дотримуватися правил співвідношення між видом цільового призначення земельної ділянки (у випадку зміни цільового призначення земельної ділянки – новим видом її цільового призначення) та видом функціонального призначення території, визначеним відповідною містобудівною документацією;

- процедури розміщення виробничих потужностей підприємств, переміщених (евакуйованих) внаслідок збройної агресії росії;

- процедури обстеження об'єктів нерухомого майна, які зазнали пошкодження, що передбачає розроблення ЦОВВ, що забезпечує формування державної політики у сфері будівництва Методики проведення обстеження пошкоджених будівель і споруд, оформлення його результатів;

- особливості розроблення, затвердження, реєстрації та внесення змін до будівельних норм на період дії воєнного стану, відповідно до яких усувається вимога щодо створення та зберігання фондів будівельних норм за рахунок коштів місцевих бюджетів, визначивши джерелом фінансування робіт з нормування у будівництві лише кошти державного бюджету [2].

Таким чином, містобудівне законодавство України, враховуючи спеціальний правовий режим, набуває нових, специфічних, спрощених процедур, переходячи до цифровізації будівельних процесів та вимагає відмовитися від радянської системи будівництва, перейти до іншої типології будівництва та формувати нові принципи міського інтегрованого планування територій. І саме формування нових принципів завдання яке стоїть на порядку денному і дотримання яких в подальшому дозволить зробити міське планування та забудову територій комфортними для життя, збалансованими та спроможними задовольнити житлом, необхідною інфраструктурою та виробничими потужностями.

Чому пошук нових сенсів у містобудівній діяльності вкрай необхідний?

На це питання відповідають не тільки науковці, а й практики. Формуються спільноти, коаліції експертів у сферах містобудування, регіональному плануванні, житловому будівництві, культурному спадку та суміжних сферах, таких як економіка, право, енергетика, саме з метою

напрацювання нових принципів містобудування в основі яких буде покладені: людиноцентричність, гомогенність та безпечність.

Адже ми переконалися, що реформування містобудівного законодавства це не про швидкі рішення і не про спрощенні процедури при отриманні та узгодженні містобудівної документації. Це про новий підхід до освіти, управління, методології планування та забудови територій, це про оптимізацію містобудівної документації та заміну на більш гнучкі містобудівні документи, які можуть піддаватися трансформації в залежності від потреб людей, прийнятих спеціальних містобудівних програм але залишатися статичними в рамках санітарних, водоохоронних, екологічних обмежень. Це про публічні колаборації з громадськістю, про баланс публічних та приватних інтересів в достатньо чутливій сфері до негативних явищ, належний громадський контроль, що передбачає розвиток неформальних видів планування,

Крім цього, особливість реформування містобудівного законодавства України полягає у тому, що держава ще знаходиться у війні, а отже регламентація нового будівництва зруйнованих об'єктів або їх реконструкції не може не враховувати досвід відбудови у повоєнних державах. Адже відбудова у повоєнних державах це період, який починається після припинення бойових дій, повернення людей до мирного життя, однак який може не мати чіткої координації, допускати порушення та не мати достатньої підтримки. Приклад Бейрута показав, що відбудова знищеного війною центра міста стала катастрофічною для містян. Влада через свої категоричні настанови фактично здійснила реконструкцію центра під комерційні проекти, не повернувши духовність цієї території, не повернувши туди людей, які там жили, фактично вкравши власність людей та ідентичність центральної частини міста.

Отже, успішність повоєнної відбудови залежить від колаборації всіх учасників містобудівної діяльності: влади, девелоперів, архітекторів, урбаністів, забудовників, істориків, мешканців. Результатом такої роботи повинна стати регіональна/місцева програма комплексного відновлення в основі якої будуть не застарілі генеральні плани та плани зонування, а перспективні стратегії, які лежать в основі рішень з необхідними діями, з прозорим порядком та джерелами фінансування, послідовністю відновлення та розвитку певної території, що постраждали внаслідок російсько-української війни. Поряд з цим, важливо зазначити, що такі програми комплексного відновлення повинні розроблятися всіма містами України, не обмежуючи умовою «бойових дій» та не відокремлюючи в окрему, начебто спрощену процедуру зміни цільового призначення земельних ділянок будівництво об'єктів *житлового призначення, виробничі підприємства, річкові порти-термінали, та виробничо-перевантажувальні комплекси*. Інакше мета інтегрованого планування не буде досягнута, а життєві активності, які ми плануємо втрачені.

Важливо зазначити, що тимчасове житло не може стати постійним інакше соціальної стигматизації не уникнути, а включення норм щодо регулювання будівництва тимчасового житла до Закону України «Про

регулювання містобудівельної діяльності» несе певні загрози можливих зловживань та корупційних схем. Тому внесення змін щодо розміщення тимчасового житла за схемами за принципом тимчасових споруд до Закону України «Про регулювання містобудівельної діяльності» є помилковим, адже виходячи зі змісту це не є об'єктом будівництва, не може визначатися містобудівною документацією, не вимагає відповідних експертиз та дозволів, а отже не може бути предметом регулювання цього закону.

Фахівці висловлюють побоювання щодо норм, якими пропонується на період дії правового режиму воєнного стану в Україні, для земель комунальної та державної власності, відмовитись від розроблення містобудівної документації, та приймати рішення на місцях в «ручному режимі», без комплексних рішень та залучення фахівців з просторового планування, містобудівельників, без відповідних розрахунків, досліджень, врахувань існуючої забудови та містобудівної документації вищого рівня, та погоджень з громадою [3]. Тому таких «ручних режимів», тим більше при будівництві соціального житла або відновлення центральних частин міста, законодавство не повинно закладати адже це не про реформи і точно не вирішить проблему міського розвитку. Україні треба регульоване містобудування з обов'язковою партисипацією та чіткою методологією. Так тема міського планування та забудови територій на базі нідерландських спостережень показали, що дотримання чітких, регламентованих правил владою на місцях дозволяє зберігати їм людиноцентричність при просторовому розвитку, будувати житло безпечне, комфортне, якісне, енергоефективне та інклюзивне.

Таким чином, реформування містобудівного законодавства незважаючи на війну в Україні вимагає зрозумілих термінологій, уніфікованих процедур, оптимізації містобудівної документації, врахування практик європейських країн та досвіду відбудови повоєнних держав, і головне, єдиних принципів містобудування на основі людиноцентричності, гомогенності та безпечності, напрацьованих в результаті колаборації всіх учасників містобудівної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни: Указ Президента № 266/2022 від 21.04.2022 р. [Електронний ресурс] / <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225>
2. Законодавчий огляд проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо першочергових заходів реформування сфери містобудівної діяльності»¹ (реєстр. № 7282) 21.04.2022 р. [Електронний ресурс] / https://decentralization.gov.ua/uploads/attachment/document/922/Legislation_Briefer_7282_UKR.pdf
3. Палеха А. Аналітика тексту Закону України № 7282 «Про внесення змін до деяких законів України щодо першочергових заходів реформування сфери містобудівної діяльності» [Електронний ресурс] / https://propertytimes.com.ua/blogs/anna_paleha/analitika_tekstu_zakonu_ukra

Ключові слова: містобудівна діяльність, будівництво, інтегроване планування, містобудівна документація, програма комплексного відновлення, забудова, містобудівне законодавство.

Key words: urban planning activities, construction, integrated planning, urban planning documentation, comprehensive recovery program, development, urban planning legislation.

РОМАНАДЗЕ ЛУЇЗА ДЖУМБЕРОВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри господарського права та процесу,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЗНАЧЕННЯ ТА ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО МЕДІАЦІЮ»

Медіація в Україні існує майже 30 років, але правові засади та порядок її проведення були визначені лише 16 листопада 2021 року із прийняттям закону України «Про медіацію» № 1875-IX (далі – Закон, Закон про медіацію). Попри те, що відсутність законодавчого закріплення не була перешкодою для проведення медіації як різновиду переговорів, прийняття закону є важливим кроком для її розвитку в Україні. Зокрема, це має вирішальне значення для:

- ✓ сприяння підвищенню поінформованості населення про медіацію та формування довіри до цієї процедури завдяки правовій визначеності щодо сутності процедури, ролі медіатора, прав та обов'язків її учасників тощо;
- ✓ легалізації професії медіатора та відповідного виду діяльності;
- ✓ налагодження взаємодії з судами та іншими органами влади з питань медіації;
- ✓ забезпечення реалізації норм процесуального законодавства щодо неможливості допиту медіатора в якості свідка про відомості, які стали йому відомі під час медіації;
- ✓ забезпечення дотримання Україною зобов'язань за Конвенцією ООН про транскордонні угоди, досягнуті внаслідок медіації (Сінгапурська конвенція з медіації).

Відмінною особливістю Закону України «Про медіацію» є його рамковість – він визначає основні терміни, окреслює сферу застосування, закріплює основоположні принципи медіації, розкриває питання статусу медіатора та проведення медіації, а також вносить певні зміни до законодавства.

Оскільки законом фактично унормувалося те, що вже багато років функціонувало на момент його прийняття, перед законодавцем стояла досить складна задача – віднайти баланс у правовому регулюванні,